

au arkkitehtiuutiset

C

9 • 2012

Eero Aarnio: "MUOVI TAIPUU MIELIKUVITUKSEN MUKAAN"

Maailmankuuluista huonekaluistaan tunnettu sisustusarkkitehti ja suunnittelija Eero Aarnio täytti kesällä 80 vuotta. Tänä vuonna tulee myös kuluneeksi 50 vuotta siitä, kun Aarnio perusti oman toimistonsa ja ryhtyi yrittäjäksi. Palkittu muotoilija suhtautuu designiin ja uuden luomiseen edelleen samalla kunnianhimmolla ja vimmallalla kuin uransa alussa. Arkkitehtiuutisilla oli ilo haastatella häntä kotonaan Veikkolassa elokuun lopulla.

Osuuspankin logolla varustetun ovenkahvan piirustus.

KUKA?

- > syntynyt 1932
- > sisustusarkkitehti, huonekalusuunnittelija, professori 2007
- > sisustussuunnitteluun ja teolliseen muotoiluun erikoistunut toimisto vuodesta 1962.
- > tunnettuja töitä mm. 1960-luvulla lasikuidusta muotoilemat futuristiset tuolit, varsinkin Pallotuoli. Muita lasikuidusta valmistamia tuoleja ovat esim. Pastilli, Tomaatti ja Formula.
- > Palkintoja mm. Suomi-palkinto 2005, Kaj Franck -muotoilu-palkinto 2008, Pro Finlandia -mitali 2010

Onea merkkipäivän johdosta. Kun luova ihminen jää työstään eläkkeelle, se koetaan usein luopumisena tai jopa seurauksena taiteellisesta kriisistä. Sinä et ole vielä luovuttanut.

– Ehei! Jäin eläkkeelle jo vuonna 1962 ryhtyessäni freelanceriksi. Ehdotin tuolloin Amerille tupakka-askia, jossa tikut, raapaisupinta ja tupakat olisivat samassa kotelossa. Sitä ei toteutettu, mutta se poiki Boston-tupakka-askin graafisen ilmeen suunnittelun.

Toimintatapani on edelleen sama: on oltava itse aktiivinen. Nykyään minun ei tosin tarvitse enää maksaa pakollista yrittäjäeläkettä eikä aloittaa taloudellisesti nollasta.

Omiin ideoihin on myös uskottava. Kun Askon toimitusjohtaja lähti mukaan seuraavana vuonna suunnittelemani pallo-tuolin toteuttamiseen ja julkistamiseen Kölnin messuilla, hän lupasi syödä hattunsa, jos yksikään kappale menee kaupaksi.

Kuinka neuvoisit nuorta muotoilijaa, joka on nyt samassa tilanteessa kuin sinä urasi alussa: on hyvä tuoteidea mutta ei pääomaa?

– On oltava hyvät piirustukset 1:1 ja idea, miten työ tehdään. Näiden perusteella on valittava firma, joka sen voi valmistaa.

Kun pallotuoli oli valmis, ajattelin, että siihen olisi kiva saada ikkuna. Tästä sain idean läpinäkyvästä akryyliversiosta. Akryylistä oli kuitenkin hyvin hankala saada jalkaa aikaiseksi, joten päätin hylätä jalan kokonaan ja ripustaa tuolin katosta.

Piirsin kuvat tuolista, joka oli valmistettu kahdesta pyöreästä akryylipalasta, jotka oli pultattu toisiinsa kiinni. Tämä ei kuitenkaan näyttänyt hyvältä. Mietin, miten ihmeessä saisin halutun pallomuodon aikaan ilman saumaa. Silloin näin asunnossani olleen kattoikkunan. Kyse oli periaatteessa samasta asiasta.

Soitin Keltaisilta sivuilta löytämäni, kattoikkunoita valmistavaan loviisalaisyhtymään. Kysyessäni, voisivatko he valmistaa puolipalloa suuremman kattoikkunan, langan päässä ollut toimitusjohtaja meni hetkeksi hiljaiseksi. Kuului, kuinka hänen

NIIN SANOTTU ORTODOKSINEN DESIGN TAPPAA LUOVUUDEN. EI SAA OLLA MITÄÄN SÄÄNTÖJÄ. MITÄ TAHANSA SAA TEHDÄ MISTÄ TAHANSA.

päässään raksutti! Viimein hän sanoi: "Periaatteessa kyllä. Mitä sinulla on mielessä?"

Menin paikan päälle kuvien kanssa, ja siitä yhteistyömme lähti käyntiin. Syntyi oma suosikkikalusteeni, Kupla-tuoli, joka valmistetaan ilman muottia teräsrenkaan ympärille puhaltamalla.

Mikä on epätavallisin käyttötarkoitus, johon tiedät kalusteesi joutuneen? Pastillilahan voi esimerkiksi laskea mäkeä.

– Floridassa hyväntekeväisyysmyyjäisten yhteydessä 30 suunnittelijalle oli annettu Puppy, jolle he saivat tehdä ihan mitä tahansa. Se oli aika kreisi ja hyvä näyttely.

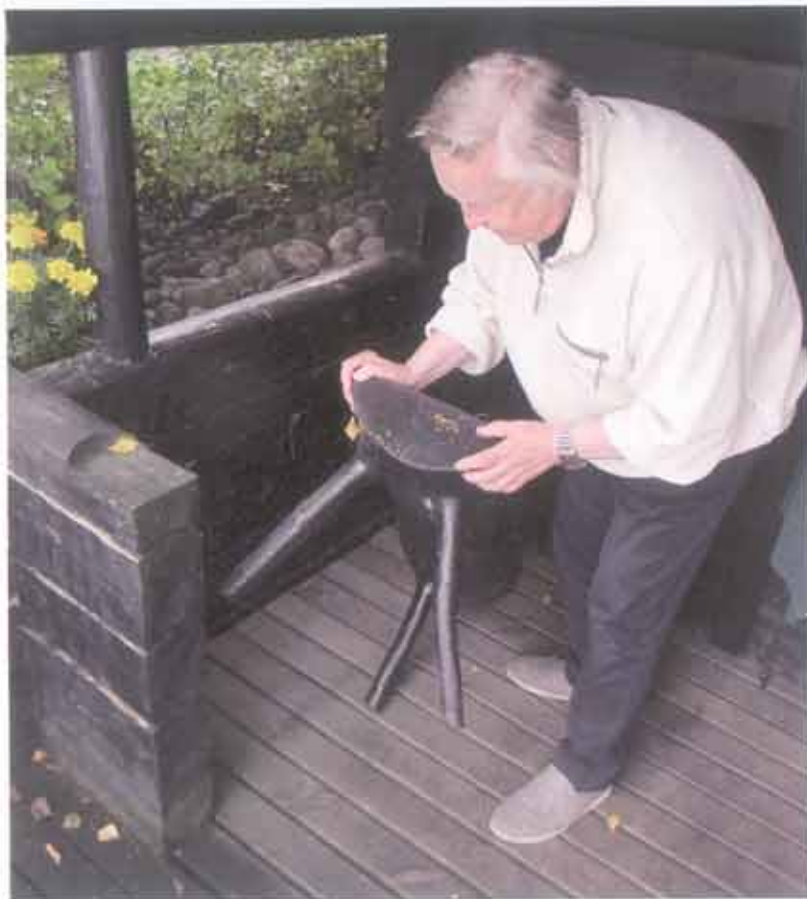
Vaatimattomin idea oli, että minun täytyi panna yhteen nimikirjoitus. Eräs toinen oli vuorostaan ajanut Puppyn yli katu-tyrällä.

Tuotteitteni tuhoaminen on aika hankalaa. Minulla oli yksi epäonnistunut Tupla Kupla -valaisimen prototyyppi, enkä halunnut heittää sitä roskiin, jottei sekundaaria pääsisi vahingossa-kaan maailmalle. Yritin kirveellä iskeä sen kappaleiksi, mutta ensin kirves pomppasi irti, ja viimein kun sain kirveen iskettyä kiinni, en saanut sitä enää revittyä irti. Lopulta sain valaisimen lyttyyn pomppimalla sen päällä.

Mitä pidät suomalaisen kalustemuotoilun uhkina ja mahdollisuuksina?

– Meillä ei ole yhtä rohkeita visiota ja tuotekehittelyä kuin esimerkiksi Italiassa. Puppua valmistava Magis on tehnyt siitä versiot kirkkaana, akryylinomaisena sekä fosforisena. Fosforinen yllätti sähkökatkoksen aikana minutkin.

Italialaiset ovat myös hyviä sparraamaan minua. Kun lähdetään sinne piirustuksen, voin saada vastaukseksi, että kyllä sinä Eero pystyt parempaan. Sittenhän minä niin myös perhana teenkin! Siellä myös yritysten ja tehtaiden johtajat ovat tärkeitä päättäjiä, jotka hoitavat henkilökohtaisesti kaikki neuvotte- lut kanssani. Täällä päätöksiä tekevät lukuja tuijottavat tekni- set johtajat.

***Suomella on siis matkaa maailman johtavaksi muotoilu-
maaksi?***

– Ei sellaiseksi tulla noin vain. Pitäisi päättää, että tehdään vain ja ainoastaan aivan parhaita tuotteita koko ajan. Mikä sitten on parasta kenellekin? Se on jokaiselle kokijalle ja tekijälle eri asia.

Toisaalta täällä kalusteet pitäisi saada syntymään ilman suuria pääomakuluja, koska tämä on niin pieni maa markkinoitiin. Kansainvälisillä markkinoilla on suuria maita, jotka tekevät suuria investointeja. Johonkin pikkutuoliin voidaan panna vaikka miljoona euroa kiinni, ja sitä tehdään kymmeniä miljoonia kappaleita. Menepä nyt sitten siinä kilpailemaan. Ilmeisesti meidän kilpailuvalttimme on sittenkin tämä vanha kunnan puu.

Onko jokin tietty puumateriaali, joka tuntuisi sinulle ominaisimmalta?

– Ei ole. Perinteisesti timpurit ovat käyttäneet eri puulajeja tarkoituksen mukaan. Eri kohdat tuolista ovat olleet eri puuta: kovasta puusta, kuten tammesta, on tehty ohuet pinnat, ja katjaa taas on saatettu käyttää siellä, missä materiaalilta on vaadittu taipuisuutta. Tämä oli erittäin hyvää design-ajattelua.

Kaunein puu on minusta kuitenkin vähän aikaa hiekkaranalla pyörinyt puupala, josta ovat hioutuneet syyt esiin. Vaikka silmäsi olisivat kiinni, kun otat sen käteen, voit heti todeta: tämä on puuta aivan varmasti. Tästä ajatuksesta sain innoituk-

sen omaan keittiöni. Annoin timpurille ohjeen puumateriaalin suhteen: ei yhtään oksaa, suorasyistä ja harjattua. Kun sopivaa puuta ei sahoilta tullut vastaan, kävi hän itse kaatamassa sen isänsä metsästä.

Samalla menetelmällä valmistui myös keittiön rakettia muistuttava jakkara. Artekin taiteellinen johtaja **Tom Dixon** oli täällä käymässä, ja nähdessään sen hän kysyi: "Mikä tämä on ja onko se vapaa?" Siitä jakkara lähti tuotantoon. Edelleenkin se harjataan. Nyt Artek valmistaa sitä myös värillisinä versioina. Hyvältä se näyttää kirkkaanpunaisenakin.

Jos kutsu käy, oletko valmis suunnittelemaan sisustuksia myös muille?

– Jos pyydetään, sanon heti ei. En ole tiimityöskentelijä, vaan pikemminkin itseohjautuva. Kaksi viikkoa sitten tein itselleni lasikuistin. Viimeisintä sisustuksellista toimeksiantoa saa vuorostaan etsiä vuosikymmenten takaa. Urani alussa loin sisustuksia myös niitä ammattimaisesti valokuvaamalla. Olen kuitenkin aina suuntautunut enemmän tuotesuunnitteluun ja siirtänyt painopistettä koko ajan enemmän sinne puolelle.

Entä arkkitehtuuri, mikä merkitys sillä on sinulle?

– Design itsessään ei merkitse minulle paljoakaan. Kun suunnittelen kalusteitani, mietin niitä tilan kautta: minkälaiseen arkkitehtuuriin ne sopisivat. On sääli nähdä, että ihmiset rakentavat itselleen suuria, valoisia ja moderneja rakennuksia

Aarnio esittelee piirtämänsä savusaunan eteen sijoitettua, kolmioksisesta puunrungon kappaleesta muotoutunutta penkkiä, joka oli mukana Habitaren 2011 EcoDesign-näyttelyssä. "Tämä on meidän kansallista innovaatio-perintöämme. Silti ihmiset tulivat näyttelyssä ihmettelemään, kuinka ihmeessä jalat on liitetty penkkiin."

"En ymmärrä, miksi kaikki steriloidaan ihan olemattomaksi. Rakastan keittiötä, jossa on materiaalin ja ruoan tuntu", toteaa Aarnio kodikkaasta keittiöstään. "Jos meillä on vieraita, niin täällä kaikki haluavat istua."

Eero ja Puppy, josta on muodostunut italialaisen kalusteyritys Magiksen maskotti. "Näillä työkuvilla sitä edelleen valmistetaan. Päästä tosin sauhutin tehtaalla viisi senttiä pois."

ja sitten täyttävät ne vanhoilla, tilaan huonosti istuvilla kalusteillaan.

Arkkitehtuurista nautin matkailemalla. Matkustimme esimerkiksi Appalakkien halki 800 kilometriä vain yhtä taloa katsomaan. Kyseessä oli Frank Lloyd Wrightin Falling Water House. Muina matkakohteina ovat olleet Le Corbusierin Ronchampin kappeli ja Frank Gehryn Guggenheim-museo, jonne oli pakko päästä heti tuoreeltaan. Gehry on minulle ykkönen.

Muita minulle tärkeitä arkkitehteja ovat I. M. Pei, joka on suunnitellut Hong Kongiin upeimman pilvenpiirtäjän, jonka olen nähnyt. Norman Foster taas tekee todella hyvää insinööriarkkitehtuuria, ja Zaha Hadid on myös hyvä, todella.

Onhan meilläkin hyvää arkkitehtuuria, etenkin julkisella puolella, mutta jos Ronchampiin vertaa, niin yllätyksellisyyttä ja elämänmyönteisyyttä tarvittaisiin.

Oletko taiteilija, tekniikko vai käsityöläinen?

– Taiteilija. Luulen, että työni menevät yhä abstraktimpaan suuntaan. Sibeliuksen monumentin suunnittelija Eila Hiltunen osti linnamaisen Italian-talonsa torniin minulta Tomaatti-tuolit ja sanoi: "Eiväthän nämä ole istuimia vaan veistoksia!" Tämä pitää paikkansa.

Kalusteeni vaativat paljon tilaa ympärilleen. Pallotuoli näyttää hölmöltä pienen asunnon nurkassa.

Ne, jotka eivät pystyneet aikaisemmin hankkimaan tuotteitasi, voivat nyt hankkia niitä kotiinsa esimerkiksi valaisimina.

– Tai he voivat ostaa kastelukannun, ensimmäisen Alessin suunnittelemani tuotteen. Sen vaimoni Pirkko nimesi Diivaksi. Se on kuin La Scalan oopperalaulaja: suu auki ja käsi pystyssä vetää aariaa. Nyt minulla on hurjasti pienesineitä: keramiikkaa, peltisiä valokuvaraameja, kirjanmerkkejä, pullonavaajia, huonekalujen kahvoja ja muuta.

Japanilainen lehti Brutus Casa vieraili luonani ja teki ison jutun Poni-tuolista. Jokaisen lehden väliin laitettiin styroksin sisään pienoismalli kyseisestä tuotteesta. Lehden painos oli 90 000, mutta sekään ei riittänyt. Niitä tehtiin vielä kymmeniätuhansia lisää.

Esimerkiksi Poni-tuolisi ei seuraa perinteistä suomalaisen muotoilun traditiota ja kaavaa, jonka jotkut määrittävät pyyteettömäksi ja totaalisen funktionaaliseksi.

– Haluaisin hieman fantasiaa suomalaisiin toimistokalusteisiin. Yhtään kun mennään villimpään, niin heti vedetään käsijarrua päälle: onko tämmöistä ennen tehty, ostaakohan tällaista kukaan ja paljonko tämä maksaa? Niin sanottu ortodoksinen design tappaa luovuuden. Ei saa olla mitään sääntöjä. Mitä tahansa saa tehdä mistä tahansa.

Tatu Ahlroos